

สะตอเป็นพืชที่ควรสนใจ

จิต ลิมพลาตศิัย

กรมส่งเสริมการเกษตร

“ลองใช้ทั้งที่ ถ้าไม่ได้ชิมรสข้าวขำ น้ำขมู แกงเหลือง แกงไตปลาหรือแกง พุงปลากับสะตอก็ก็น่าสนใจไม่ได้ไป” ใครคนหนึ่งที่ติดอกติดใจในรสชาติของสะตอกล่าวไว้ อย่างนั้น และหลายคนก็ยอมรับว่าจริง เมื่อกลับจากบักซ์ได้สะตอสดเป็นสิ่งที่ควรติดไม้ ติดมือฝากเพื่อนฝูง หรือผู้ที่เคารพนับถือตลอดถึงคุณแม่บ้าน

สะตอเป็นไม้ป่า เป็นพันธุ์ไม้ที่ชอบขึ้นในป่าดงดิบ ในภาคใต้ของประเทศไทย ตลอดไปถึงมาเลเซียและหมู่เกาะชวา ทางภาคใต้ของประเทศไทยจะพบขึ้นงอกงามอยู่ตามป่า เขาทั่วไป แต่ก่อนเมื่อถึงฤดูกาลผักสะตอแก่ ชาวบ้านจะเข้าป่าทำการเก็บผักสะตอ คนที่ รอบคอบมองเห็นประโยชน์ยาวนาน ก็ไปขึ้นไปเก็บหรือใช้ไม้สอย แต่ที่มักง่าย เอาแต่ได้ ใช้วิธีโค่นหรือรื้อรานกิ่งเพื่อเก็บผักสะตอ ด้วยเหตุนี้ต้นสะตอที่เหวค่าปลูกไว้ตามป่าเขา จึง ลดน้อยถอยลงทุกปี คนเฒ่าคนแก่ที่รักลูกหลาน เกรงว่าเกิดมาทีหลังจะไม่ได้ลิ้มรสอร่อยของ สะตอ ก็พยายามเอาเมล็ดสะตอมาฝังไว้ตามริมรั้วบ้าน รั้วสวน บำรุงรักษาตามยถากรรม สะตอก็กพยายามรอด เจริญเติบโตงอกงาม ให้ลูกหลานได้เก็บกินเก็บขายมาจนทุกวันนี้ เวลา ันสะตอในป่าอย่าไปหาให้ยาก ถึงจะมีกิมเจ้าของเข้าครอบครองอย่างแข็งขัน สะตอทางภาค ตะวันออก ก็มีบ้าง แต่ที่มากที่สุดและขึ้นช่อลือชาทั่วไปก็ขึ้นสะตอจากบักซ์ได้ สะตอเป็น ไม้ประเภท ๒ การตัดโค่นต้องขออนุญาตจากกรมป่าไม้

ปัจจุบัน เมล็ดสะตอเป็นที่รู้จักในวงการบริโภคทั่วไป จากใต้ กลางเหนือ จดอีสาน ทำให้ราคาผักสะตอวิ่งปรูดจากสิบผักต่อหนึ่งบาท เป็นสองหรือสามผักต่อหนึ่งบาท สะตอของทั้งผักและกองเมล็ดราคาก็ปานกัน ชาวสวนทางภาคใต้ เห็นว่าสะตอราคาดีไม่แพ้ ราคาทุเรียนเมืองนนท์ จะมีเท่าไรก็ไม่พอจำหน่าย ก็เริ่มทำการปลูกเป็นกรณีใหญ่ แบบ ถูกหลักวิชาการมีการตัดพันธุ์ กำหนดระยะปลูกบำรุงรักษาให้ลูกวิช องค์กรของรัฐบาล ยอมรับว่าเป็นพืชที่มีคุณค่า โดยกองทุนส่งเสริมการทำสวนยาง ได้พิจารณาอนุมัติให้

[295]

โคนต้นย่างเก่าปลูกแทนด้วยสะตอพันธุ์ที่ได้ ให้ทุนไร่ละ ๑,๕๐๐ บาท เหมือนกับการปลูกแทนด้วยไม้ผลอย่างอื่น เป็นที่หวังว่าเนื้อที่ปลูกสะตอจะเพิ่มมากขึ้นทุกปี

อาหารที่ปลูกด้วยเมล็ดสะตอนั้นรสชาติสะอาดดีคนกิน เพราะสะตอมีสปีชีสในตัวของมันเอง ทำให้อาหารที่ประกอบลงไป พล่อย่อยไปด้วย ถึงฤดูกาลสะตอจะมีสะตอจากหาดใหญ่ สงขลา ตรัง ภูเก็ต ถูกลำเลียงขึ้นเครื่องบินเพื่อส่งภัตตาคารในกรุงเทพฯ ตลาดสะตอทางภาคใต้ คึกคักไม่แพ้ตลาดลำไยเมืองเหนือ

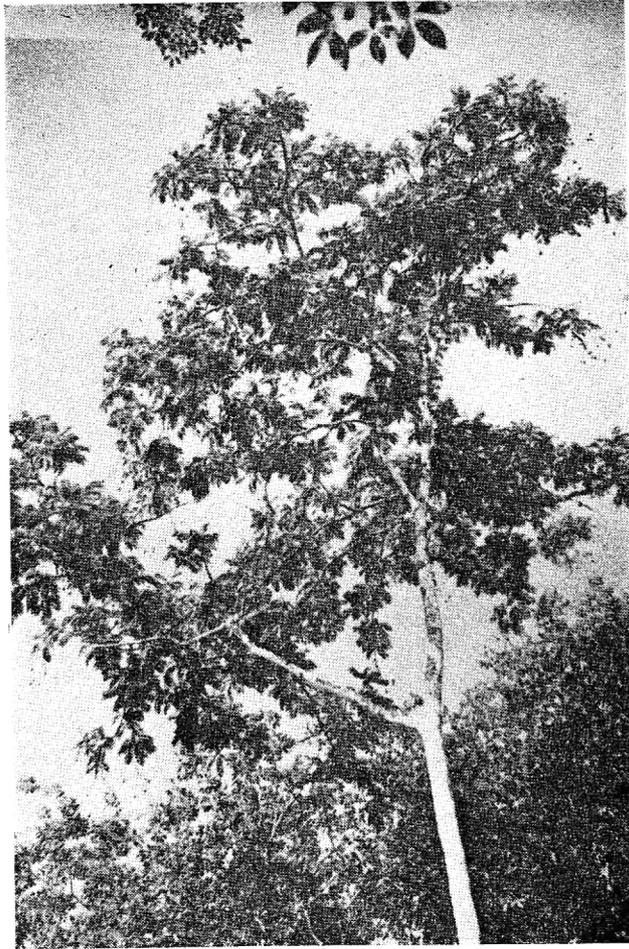
สะตอต้นหนึ่งจะให้ผลมูลค่า ประมาณ ๑๐๐—๑,๕๐๐ บาท จึงสมควรเป็นพืชที่ได้รับความสนใจส่งเสริมให้ปลูกกันมากขึ้น เพราะการปลูกและการบำรุงรักษาง่ายกว่าไม้ผลอย่างอื่นมาก และเป็นที่ยังหวังว่าสะตอจะเป็นไม้ผลทำเงินให้แก่ชาวสวนไม้แพ้ไม้ผลอย่างอื่นในโอกาสต่อไป

ความรู้ทางพฤกษศาสตร์

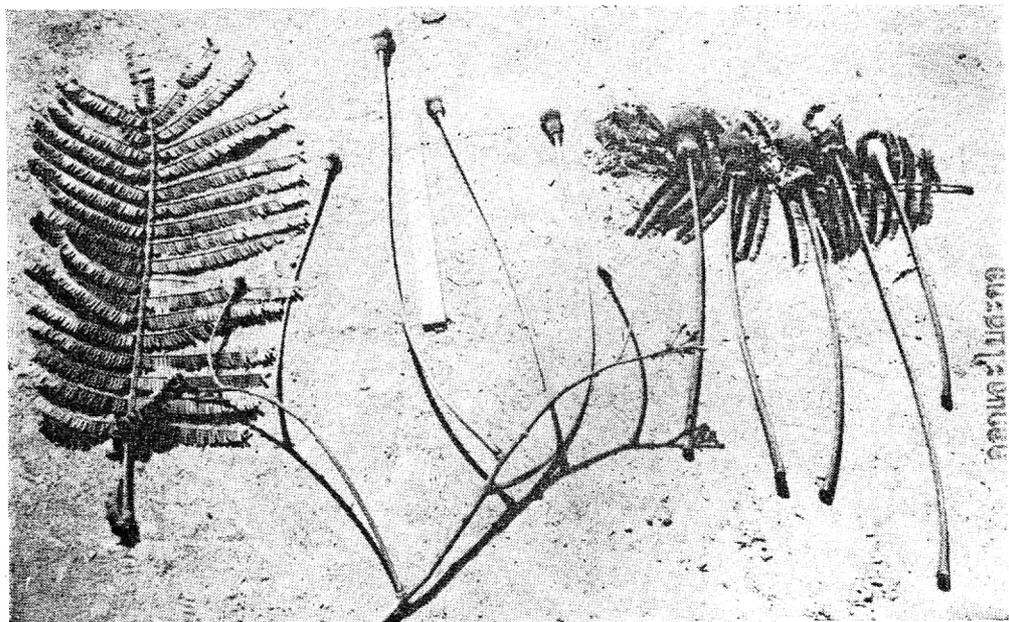
สะตอมีสื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า *Parkia speciosa* HASSK. อยู่ในตระกูล (Family) Leguminosae ตระกูลย่อย (Sub Family) Mimosaceae ในสกุล (Genus) *Parkia* และเป็นชนิด (Species) *Speciosa* พืชที่อยู่ในตระกูลนี้คือ *Parkia javanica* MERR. ไทยเรียก ไม้เหียง หรือกะเหียง มาลายูเรียก ไม้มะริงหรือนะกิง และ *Parkia leiophylla* KURZ. ไทยเรียก สารเงิน

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ลำต้น เป็นไม้ขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ลำต้นค่อนข้างตรง โคนต้นที่มีความสูงประมาณ ๑๕—๓๕ เมตร เปลือกหนา สีน้ำตาลปนเทาและค่อนข้างเรียบ ต้นขนาดใหญ่เคยพบขนาดสองคนโอบก้ม เนื้อไม้สีเปลือกไข่ แกนสีแดง ไม้ใช้ทำบ้านหรือเฟอร์นิเจอร์ได้เป็นอย่างดี

สะตอกำลังออกดอก

ดอกและใบสะตอก

กิ่ง แผ่กิ่งก้านสาขาออกรอบทิศ กระจายเป็นวงกว้าง ส่วนปลายใบมักจะโน้มเข้าหาลำต้น ธรรมชาติการออกกิ่งในระยะล่างสุด สูงจากดินไม่ต่ำกว่า ๔ เมตร ถ้ามีการตัดแต่งกิ่งในระยะตอนเริ่มปลูกโดยการตัดยอด จะมีกิ่งก้านไม่สูงนัก เหมาะที่จะปลูกเป็นสวนรั้วของฟาร์มใบ ประมาณ ๑๐-๑๕ เมตร

ใบ ใบเป็นพวงใบประกอบ และเป็นพืชใบเลี้ยงคู่ ก้านหนึ่ง ๆ มีใบย่อยมากมาย ก้านหนึ่งมีใบประมาณ ๑๔-๒๑ คู่ ใบหนึ่งมีใบย่อยประมาณ ๕๐-๘๖ ใบ ใบแต่ละคู่ห่างกันประมาณ ๑ นิ้ว การเรียงของใบรวมกันเป็นพุ่มใบ ก้านหนึ่งจะมีลักษณะคล้ายใบพาย

ดอก ดอกสะตอออกเป็นช่อ ตรงปลายกิ่งตําานนอกพุ่ม ดอกแต่ละดอกออกตามง่ามใบ ดอกเป็นปุ่มสีเหลืองอ่อน ช่อหนึ่งมี ๓-๑๖ ดอก เป็นดอกสมบูรณ์เพศ ก้านดอกสีเขียวสด ยาวตั้งแต่ $\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{3}$ ฟุต ดอกเมื่อบานจะมีขนาดเท่าไข่ไก่ขนาดกลาง

ฝักและเมล็ด ฝักเกิดจากรังไข่ที่ผสมเจริญแล้ว เจริญเติบโตตรงกลางปุ่มดอก ฝักยาวสีเขียวเกลี้ยง มักบิดเบี้ยวไปมา ดอกหนึ่งจะมีฝักตั้งแต่ ๒-๒๔ ฝัก ฝักยาว ๑-๒ ฟุต กว้าง ๑-๑ $\frac{1}{2}$ นิ้ว ตรงริมฝักหนา ประมาณ $\frac{1}{6}$ นิ้ว เมล็ดจะเรียงอยู่ในฝักตามแนวนอน เมล็ดแก่เต็มที่จะมีรูปร่างคล้ายลายหัวแม่มือ จุดกำเนิดจะอยู่ทางคานแคบของเมล็ด ฝักหนึ่งจะมีเมล็ด ๖-๓๒ เมล็ด ฝักที่แก่เปลือกฝักเปราะหักง่าย ฝักเมื่อสุกเปลือกนอกจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลไหม้เกือบดำ เนื้อเยื่อภายในจะเป็นสีส้ม เมื่อก มีรสหวานเล็กน้อย เมื่อสุกฝักจะอ่อนนุ่ม อาร่วงลงดิน หรือติดแน่นอยู่กับช่อ

พันธุ์สะตอ สะตอโดยทั่วไป มี ๒ พันธุ์ แบ่งตามลักษณะฝักและทรงพุ่มคือ

๑. **สะตอขาว** ฝักเล็ก สั้น เมล็ดแน่น ลำต้นและทรงพุ่มขนาดกลาง กลิ่นของเมล็ดฉุนและเผ็ดน้อยหรืออมหวาน ออกดอกให้ผลเร็ว ให้ผลในระยะเวลา ๔-๕ ปี เมล็ดนิยมรับประทานเป็นผักจิ้ม

๒. **สะตอตาน** ฝักยาวใหญ่ เมล็ดโต ทรงต้นใหญ่ สูง กิ่งก้านสาขามาก กลิ่นของเมล็ดฉุนเผ็ดแรง ออกดอกออกผลหลังสะตอขาว ให้ผลในระยะ ๖-๗ ปี เมล็ดเป็นต้นนิยมใช้เป็นฝักในการประกอบอาหาร เช่น ผัดเผ็ด แกงต่าง ๆ จำหน่ายได้ราคาดี เพราะฝักใหญ่เมล็ดโต

สภาพของดินฟ้าอากาศที่เหมาะสมแก่การปลูกสะตอ

เนื่องจากสะตอเป็นไม้ป่าที่ถิ่นกำเนิดอยู่ในป่าดงดิบ จึงต้องการความชุ่มชื้นพอสมควร ดินควรเป็นดินร่วน ระบายน้ำได้ดี เช่น ดินริมแม่น้ำ ห้วย มีเนื้อดินหนา ประมาณ ๒-๓ เมตร ไม่มีลูกรังดานหรือหินดานข้างล่าง จำนวนฝนตกและความชื้นมีส่วนสัมพันธ์ในการเจริญเติบโตของสะตอ สะตอจึงเหมาะที่จะปลูกทางภาคใต้หรือภาคตะวันออกที่มีฝนตก ปีละประมาณ ๑,๕๐๐-๒,๐๐๐ มม. ดินป่าแก่ที่เป็ดใหม่ สะตอเจริญเติบโตดีมาก เนื่องจากดินมีความอุดมสมบูรณ์ ด้วยอินทรีย์วัตถุ เท่าที่ปรากฏพื้นที่ดินที่ปลูกไม่ผลจำพวก เงานะ ทูเรียน มังคุด ได้ก็สามารถที่จะปลูกสะตอได้ดีเช่นกัน การทำสวนสะตอให้ได้ผล ก็ควรยึดหลักที่ว่า “ดินดีน้ำดี” สำหรับดินที่มีลูกรังหินดาน มีหน้าดินไม่ถึง ๒ เมตร สะตอจะเจริญเติบโตในระยะแรก เมื่อรากกระทบหินดาน ปลายกิ่งจะปลดกิ่งและตายในที่สุด

การขยายพันธุ์ โดยธรรมชาติเมื่อฝักสะตอสุก เปลือกฝักจะมีรสหวานเล็กน้อย เป็นที่ล่อใจให้นก ค้างคาว กระรอก กระแต ฯลฯ กินเป็นอาหาร เมื่อทำให้เมล็ดตกหล่นร่วงลงดินเมล็ดได้ความชื้น อุณหภูมิพอเหมาะ ก็จะงอกเจริญเติบโต การขยายพันธุ์ที่ได้ทดลองทำปฏิบัติได้ผลคือ

๑. **การเพาะเมล็ด** เลือกเอาฝักที่มาจากต้นที่เห็นว่าเป็นพันธุ์ดี เอาเมล็ดจากฝักที่แก่เต็มที่แต่ไม่ถึงกับสุกงอม เพราะถ้าฝักสุกงอมยากแก่การที่แกะเมล็ด ต้นที่งอกก็ไม่ค่อยจะแข็งแรง เมื่อเลือกฝักสะตอจากต้นที่มีรูปทรงงาม ฝักสมบูรณ์ เมล็ดแน่น ให้นำไปปลายนมดหรือปอกด้วยมีดให้เมล็ดหลุดจากเปลือกฝัก ควรระวังอย่าให้เชื้อหุ้มเมล็ดขาด นำไป

เพาะจะเน่า เมื่อได้เมล็ดมากพอแก่ความต้องการแล้ว นำไปล้างเมือกที่ติดเมล็ดออกให้หมด ตากไว้ในร่มจนเมล็ดแห้งหมาด นำไปคลุกยาป้องกันมด แมลง เช่น เซฟวิน ๘๕% เมล็ดสะดวก ๑๐๐ เมล็ด ใช้ยาประมาณ ๑ ซ่อนซาปาด การเพาะ มี ๒ วิธีคือ

ก. เพาะในถุงพลาสติก ใช้ถุงพลาสติกขนาด ๔×๘ นิ้ว เจาะที่ก้นถุง ๒-๓ รู เพื่อระบายน้ำ ใส่ดินที่ผสมปุ๋ยคอก อัตรา ๒ ต่อ ๑ ประมาณก่อนถุง ตั้งถุงที่ใส่ดินแล้ว เรียงเป็นแถว ระหว่างแถวใช้ไม้ขนาดแขนกันระหว่างกลาง เพื่อไม่ให้ชิดกันมากนัก ฝังเมล็ดสะดวกตรงกลางถุง ลึกประมาณ ๑ นิ้ว ตั้งเมล็ดสะดวกอยู่ในแนวตรง ด้านแคบ ซึ่งมีจุดกำเนิดอยู่ข้างล่าง เมื่อเมล็ดตกลงลำต้นจะได้ตรง ไม่คดงอ และงอกเร็วกว่า ฝังเมล็ดเสร็จรดน้ำให้ชุ่ม บางที่อาจจะมีเมล็ดสะดวกที่ฝังแล้ว ถูกแรงน้ำที่รดชะดินออกก็ควรหาหินโรยปิดจนมีเมล็ดทรนน้ำทุกวัน ๆ ละ ๑-๒ ครั้ง เมล็ดจะงอกภายใน ๗-๑๐ วัน เมื่อสะดวกมีใบจริงออกแล้ว รดน้ำวันละครึ่งก็พอ สะดวกมีอายุอย่างเข้าเดือนที่สอง ควรจะใช้ปุ๋ยสูตร ๑๒-๒๔-๑๒ ใส่ดินละ ๑ ซ่อนแกง เพื่อเร่งความเจริญเติบโต ควรใส่ทุกระยะ ๒ เดือน จนอายุต้นกล้าประมาณ ๑๐ เดือน ควรเพาะในเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม และนำไปปลูกในเดือนพฤษภาคมของปีถัดไป ต้นกล้าจะมีขนาดเท่าแห่งดินสองคำสูง ๘๐-๑๐๐ ซม.ม.

ข. เพาะในแปลงเพาะ ทำแปลงขนาด ๑×๔ เมตร ขุดดินตากแดด ๗-๑๐ วัน สับดินให้ละเอียด ใช้ปุ๋ยคอกใส่แปลง ๔-๕ ปับ เคล้าปนกับดินให้ทั่ว จัดแปลงให้ได้รูปขนาด ๑×๔ เมตร ฝังเมล็ดให้ห่างกัน ๑๐ ซม. รวม ๔ แถว ระหว่างแถวห่างกัน ๒๐ ซม. แถวข้างห่างขอบแปลงประมาณ ๑๐ ซม. ๑ แปลงจะเพาะได้ประมาณ ๑๙๐ ต้น บำรุงรักษาเหมือนเพาะในถุงพลาสติก หมั่นรักษาความสะอาดในแปลงเสมอ ต้นกล้าอายุ ๑๐ เดือนจะโตขนาดพอที่จะนำไปปลูกได้ก่อนนอนหรือขุดควรรดน้ำในแปลงให้ชุ่มเสียก่อน เป็นการง่ายต่อการกระทำ เวลาถอนรากแก้วจะได้ไม่ขาด ลำต้นจะไม่ช้ำ ก่อนนำไปปลูกควรตัดยอดออก สำหรับใบที่เหลือไว้บ้างเล็กน้อย รากแก้วถ้ายาวมากก็ควรตัดออกเสียบ้าง มีดหลวม ๆ แล้วห่อด้วยกาบกล้วย สะดวกที่ขนส่งนำไปปลูก

๒. การติดตา เพื่อป้องกันการกลายพันธุ์ รักษาคุณสมบัติให้เหมือนต้นเดิม และเพื่อให้ได้ผลรวดเร็วกว่าการปลูกด้วยเมล็ด จึงได้ทดลองนำวิธีติดตาไปใช้กับการขยายพันธุ์ สะตอ โดยใช้ พันธุ์ไม้เหียง หรือกะเหรี่ยงทางภาคใต้เรียกว่า "ต้นเหียง" ซึ่งเป็นพันธุ์ไม้ป่าอยู่ในตระกูลเดียวกับ สะตอ เป็นต้นสต็อค ต้นเหียง ขนปะปนอยู่กับ สะตอทั่วไป เมล็ดใช้รับทานได้เช่นสะตอ แต่เมล็ดเหียงก่อนจะรับประทานต้องเพาะเสียก่อน เหมือนเพาะถั่วอก กลิ่นเมล็ดแรงกว่าสะตอมากจึงไม่ค่อยเป็นที่นิยม ไม้เหียง ลำต้น กิ่งก้าน สาขาใหญ่โตมาก การเจริญเติบโตเร็วแข็งแรงทนทานต่อดินฟ้าอากาศสิ่งแวดล้อมได้ดีกว่าสะตอจึงเหมาะแก่การที่จะนำมาทำเป็นต้นสต็อคติดตาด้วยสะตออย่างดียิ่ง ผักเหียงคล้ายผักสะตอแต่สี เมล็ดแน่น เมื่อสุกเปลือกผักสีดำ แข็ง ต้องการเมล็ดต้องทุบให้ ผักแตก เมล็ดหลุดออกมา ก่อนนำไปเพาะต้องแช่น้ำอุ่น ไว้สัก ๑ คืน เมล็ดเหียงจะงอกเร็วขึ้น การติดตาโดยการปลูกต้นเหียงเป็นต้นสต็อคลงในหลุมเลยทีเดียว เมื่อต้นเหียงโตได้ขนาดหัวแม่มืออายุราว ๘ เดือนจึงนำตาสะตอไปติด การติดตาติดแบบปะ ประมาณ ๒๐ วัน ก็สามารถที่เปิดตาได้ ติดตาไม่ยากไปกว่าติดตาอย่างพารา เมื่อตาติด ก็ตัดต้นเดิมเหนือตา ประมาณ ๔ นิ้ว ตอนตัดควรวีให้ละเอียด ระวังต้นเหียงเปราะแตกฉีกได้ง่ายมาก การติดตาเท่าที่ทดลองทำคาดว่าจะให้ผลไปในทางที่ดีเป็นแน่ ผลจะปรากฏเป็นอย่างไร ในระยะปลายนั้น ค่อยเล่าสู่กันต่อไป

๓. การตอนและการปักชำ

เนื่องจากสะตอเป็นไม้สูง ใหญ่ ยากแก่การที่ปีนป่ายขึ้นไปตอนกิ่งและการบำรุงรักษากิ่งที่ตอนไว้ การตอนจึงไม่เป็นที่นิยม การปักชำ ก็สามารถที่ขยายพันธุ์ สะตอได้เช่นกัน เนื่องจากไม่มีรากแก้ว มักโคนล้มเนื่องจากพายุ เทียวเฉา ปลดกิ่ง เนื่องจากแห้งแล้ง การตอนและปักชำจึงไม่เหมาะที่ขยายพันธุ์ สะตอนำไปปลูกในแง่เศรษฐกิจ

ระยะปลูกและการขุดหลุมปลูก สะตอเป็นไม้ที่มีพุ่มกว้าง ควรปลูกระยะ ๑๖x๑๖ เมตร ไร่หนึ่งได้ประมาณ ๑๐ ต้น ระหว่างแถว ระหว่างแถวสามารถปลูกกล้วย กาแฟ เป็นพืชแซมได้เป็นอย่างดี

การขุดหลุม ควรขุดหลุมขนาดมาตรฐานในการปลูกไม้ผล คือ ขนาด ๑×๑ เมตร ขุดดินบนและดินล่างไว้อย่างละด้านของปากหลุม เหมือนกับการปลูกไม้ผลทั่วไป หาปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกรองก้นหลุม ถ้าสามารถหาปุ๋ยร็อคฟอสเฟต คลุกกับดินล่าง รองก้นหลุมจะทำให้สะตอเจริญเติบโตตั้งตัวได้เร็วขึ้น ดมดินที่คลุกปุ๋ยไว้ประมาณครึ่งหลุม แล้วกลบดินบนลงไปเพิ่มจนเกือบเต็มหลุม

การปลูก การปลูกควรปลูกต้นฤดูฝน ราวเดือนพฤษภาคม ถึงมิถุนายน ต้นกล้าที่เพาะในถุงพลาสติก ใช้จอบขุดดินที่กลบไว้ในหลุมพอนขนาดเท่าถุงพลาสติก ใช้ปลายมีดกรีดถุงพลาสติกให้ขาดออก เพื่อรากจะตั้งออกรวดเร็ว วางต้นกล้าลงในหลุม กลบดินรอบหลุม ใช้เท้าเหยียบบริเวณโคนให้แน่น

ต้นกล้าที่เพาะในแปลงแล้วขุดหรือถอนมาปลูก ต้นกล้าที่ได้ขนาดและตัดยอดแล้ว เจาะดินตรงกลางหลุมด้วยไม้แหลม ให้ลึกยาวได้ขนาดเท่ากับส่วนโคนรากของต้นกล้า สะตอที่จะปลูก ผึ่งส่วนรากสะตอให้ลึกเสมอรอยหน้าดินที่ขุดหรือถอนมา เหยียบรอบต้นให้แน่น เช่นเดียวกับการปลูกด้วยต้นกล้าที่เพาะในถุงพลาสติก เอาไม้ไผ่ผ่าซีกขนาด ๑ ซม. ยาว ๑ เมตร ปักลงใกล้กับต้นกล้าผูกต้นกล้ายึดไว้กับไม้ไผ่กันลมโยก

การบำรุงรักษา สะตอเป็นพืชที่ปลูกง่าย ไม่ยากลำบากต่อการบำรุงรักษา สะตอที่ปลูกในบ่แรก ถึงฤดูแล้งควรหาเศษหญ้าคลุมโคนเพื่อรักษาความชื้นในดิน รดน้ำใส่ปุ๋ยตามระยะเวลา สะตอก็กะเจริญเติบโตและให้ดอกออกผลตามกำหนด แต่เพื่อให้สะตอให้ผลสม่ำเสมอและสมบูรณ์ ควรจะใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ สูตร ๑๒-๒๔-๑๒ คือต้นสะตอที่อายุเกิน ๑ ปี แต่ยังไม่ให้ผล ใส่ปีละครั้ง ตอนปลายฤดูฝนครั้งละประมาณ ๒ ก.ก. ต่อ ๑ ต้น ต้นสะตอที่ให้ผลแล้ว ใส่ปีละครั้งหลังจากเก็บผลและตัดแต่งกิ่งแล้ว ต้นละ ๑ ก.ก. สำหรับปุ๋ยคอกปุ๋ยหมัก ควรจะใส่ทุกปี ปีละครั้งใส่ต้นละ ๓ ปีบ จะทำให้ดินบริเวณโคนต้นรักษาความชื้นได้ดียิ่งขึ้น อุทมนสมบูรณ์ตลอดปี สะตอจะให้ผลสม่ำเสมอ ถ้าไม่ได้ใส่ปุ๋ยขาดการบำรุงรักษา สะตอจะให้ผลน้อย หรือถ้าบ่นให้ผลมากปีหน้าอาจจะไม่ให้ผลเลย เพราะต้นขาดความสมบูรณ์

สะตอที่ได้รับการบำรุงรักษาดี สะตอขาวจะให้ผลในปีที่ ๔ สะตอตานจะให้ผลในปีที่ ๖ สะตอจะออกดอกออกผล ตั้งแต่ต้นเดือนเมษายน นับแต่วันออกดอกถึงวันเก็บผักได้ประมาณ ๖๘ วัน สะตอจะออกสู่ตลาดราวเดือนมิถุนายน การจำหน่ายในท้องตลาด ขายส่งร้อยผักประมาณ ๒๐—๕๐ บาท ไม่มีปัญหาทางด้านตลาด นอกจากจะจำหน่ายเป็นสะตอสดแล้ว ยังสามารถที่จะดองเก็บไว้ขายได้อีกด้วย

ศัตรูของสะตอ ศัตรูของสะตอนอกจากวัวควายชอบกัดกินแล้ว เเท่าที่พบก็มีไม่มากนักคือ

๑. โรคกิ่งแห้ง หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่าปลดกิ่ง สาเหตุเนื่องจากความชื้น ความอุดมสมบูรณ์ในดินไม่พอ หนาดินตื้น และบางครั้งถูกพวกโรคราเข้าซ้ำเติม

๒. หนอนด้วงหนวดขาวเจาะลำต้น ชนิดเดียวกันที่ชอบทำลายทุเรียน เจาะกินภายในลำต้นและกินเปลือกอ่อนระหว่างเนื้อไม้กับเปลือกแข็ง เปลือกของต้นจะมีลักษณะฟูน่าแยม มีขนหนอนคล้ายขลุ่ยเกาะเป็นกระจุกตรงปากรู กำจัดโดยเอาไม้ตะเคียนทำลายเสีย ถ้าเห็นรูเจาะเข้าไปในลำต้น ใช้สาลีชุบฟูโมแกลสหรือคาร์บอนเตทตราคลอไรด์อัดเข้าไปในรู ใช้ดินเหนียวอุดรู แกลสยานฆ่าหนอนได้ หนอนชนิดนี้นานๆ จะพบสักครั้ง

๓. ด้วงปีกแข็งเจาะลำต้น ตัวเล็กมาก สีดำปนน้ำตาล ชอบเจาะลำต้นตรงโคน สะตอที่ถูกทำลายจะเห็นเป็นรูเล็กอยู่ตามโคนต้น ควรใช้ซิลิเดอรีกซ์ พ่นบริเวณโคนต้น เพื่อเป็นการป้องกัน

คุณค่าทางอาหาร กองโภชนาการ กรมอนามัย โดยอนุกรรมการสาขาวิเคราะห์วิจัย คณะกรรมการโภชนาการแห่งชาติ ได้ทำการวิเคราะห์คุณค่าทางอาหารของเมล็ดสะตอแล้ว คือ สะตอ ๑๐๐ กรัม จะให้คุณค่าทางอาหารดังต่อไปนี้ คือ

๑. โปรตีน ๘.๐ กรัม
๒. ไขมัน ๘.๑ „
๓. คาร์โบไฮเดรต ๑๑.๔ กรัม

๔. แคลเซียม	๗๖	มิลลิกรัม
๕. ฟอสฟอรัส	๘๓	„
๖. เหล็ก	๐.๗	„
๗. วิตามิน เอ	๗๓๔	หน่วยสากล (I.U.)

(๑ หน่วยสากลมีค่าเท่ากับ ๐.๓ ไมโครกรัม วิตามินเอ เท่ากับ ๐.๖ ไมโครกรัมปต้าแคโรทีน)

๘. วิตามิน บี ๑	๐.๑๑	มิลลิกรัม
๙. วิตามิน บี ๒	๐.๐๑	„
๑๐. ไนอาซีน	๑.๐	„

เมื่อพิจารณาคุณค่าทางอาหารของเมล็ดสะตอแล้ว การบริโภคสะตอก็คงจะไม่เสียหลาย มีประโยชน์ต่อร่างกายพอสมควรทีเดียว ท่านที่ไม่เคยรับประทานอาจจะลองชิมถั่วรังเกียจกลิ่นเหม็นเขียวของสะตอก็ควรแกะเมล็ด นำไปต้ม โดยการเปิดฝาหม้อไว้ ไล่กลิ่นเหม็นเขียวออก ต้มไปจนสุก เทน้ำทิ้ง แล้วนำเมล็ดสะตอไปปรุงเป็นอาหาร ทำอย่างนั้นแล้วกลิ่นที่ท่านรังเกียจจะไม่มีอยู่อีกเลย ต่อไปภายหน้ามีผู้ปลูกสะตอมากขึ้น มีผลผลิตมาก ยังมีช่องทางที่จะทำสะตอกระป๋องได้ อาจส่งไปขายต่างประเทศ แต่เพื่อนบ้านใกล้เคียง เช่น ลาว กัมพูชา ฯลฯ ก็พอที่จะช่วยแก้ดุลย์การค้าของประเทศไทยเราได้บ้าง ถึงเวลาแล้วที่เราควรส่งเสริมการปลูกพืชชนิดใหม่ ๆ กัน อย่าเดินตามรอยไถกันมากนัก

Staor (*Parkia speciosa*)

Summary :

Staor—plant of the tropical forest. It belongs to the family leguminosae. This plant is commonly found growing wild in the southern forest areas. The wood is used for building and the seed as human food-

The tree can reach a height of 35 metres. The bark is pinkish or reddish brown, smooth of rather flaky. Branches can extend as far as 15 metres from the trunk. Staor is a dicotyledon with compound leaves. Drum-like yellow flowers come in clusters. There are 3-16 flowers on each cluster. The flowers are of the perfect type with a green stem of $\frac{1}{2}$ - $1\frac{1}{2}$ feet in length.

Two types of staor are identified one having a short and small seed pod the other having a longer and bigger pod. the tree can be propagated by seed, budding and marcottage. Stem borers sometimes damage the trees.

บริษัท สามัคคีเภสัช จำกัด

ผู้ผลิต ชีมา โลชั่น

ขอแนะนำ

ยูเนี่ยน ซัลฟา ชนิดน้ำ และเม็ด

สำหรับสัตว์ปีกของท่าน

ยาปฏิชีวนะ บาซิดิน

สำหรับสัตว์เลี้ยงทั่วไป

สนใจติดต่อขอตัวอย่างเพื่อทดลองใช้ได้ที

บริษัท สามัคคีเภสัช จำกัด

๕๕/๒๙ ถนนสุขุมวิท พระโขนง พระนคร

โทร. ๕๓๑๕๓๕, ๕๓๑๕๙๒, ๕๓๑๒๖๑, ๕๓๐๓๖๕